

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Problematika identifikačních úkonů podle § 65 zákona o policii

Identifikační úkony musí být podloženy konkrétními okolnostmi, které naznačují riziko opakování trestné činnosti, její eskalace či účast na jiné, dosud nevyšetřené trestné činnosti. Nezbytnost identifikačních úkonů musí být odůvodněna jejich nepostradatelností pro zjištění spojitosti mezi osobou a trestným činem nebo pro identifikaci budoucího pachatele. V případech hospodářských nebo nenásilných trestných činů spáchaných dosud netrestanými osobami bude obtížné dovodit přiměřenost identifikačních úkonů na základě uvedených kritérií.

Policie České republiky (dále jen „**policie**“) při plnění svých úkolů užívá řadu nástrojů. Jedním z nich je ztotožnění a identifikace zájmových osob. Popisovaná problematika se zabývá právě pravomocemi policie souvisejícími s identifikačními úkony a uchováváním získaných údajů pro budoucí identifikaci konkrétní osoby.

Stalo se již běžnou praxí, že policejní orgán po zahájení trestního stíhání konkrétní osoby provede výslech takové osoby a následně se uchýlí k provedení identifikačních úkonů podle ust. § 65 zákona č. [273/2008](#) Sb., o Policii České republiky (dále jen „**ZoP**“). Účelem tohoto postupu je, jak ostatně stanoví příslušné ustanovení, budoucí identifikace konkrétní osoby. Podle tohoto ustanovení může policie při plnění svých úkolů u specifického okruhu osob snímat daktyloskopické otisky, zjišťovat tělesné znaky, provádět měření těla, pořizovat obrazové, zvukové a obdobné záznamy a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení. Podle ust. § 65 odst. 1 písm. a) ZoP může policie provést tyto úkony u osoby obviněné ze spáchání úmyslného trestného činu nebo osoby, které bylo sděleno podezření pro spáchání takového trestného činu.

Ze zákonného „policie může“ se však vlivem interního aktu Policie České republiky, a to konkrétně vlivem závazného pokynu policejního prezidenta č. 275/2016, o identifikačních úkonech, ze dne 15.12.2016 (dále jen „**pokyn policejního prezidenta**“) stalo v případě osob obviněných z úmyslného trestného činu (a nejen těchto osob) „policie musí“. Právě takový výklad volí příslušníci policie, když mají identifikační úkony s obviněným provést.

Pokyn policejního prezidenta v čl. 3 odst. 1 písm. b) stanoví: „*V případě obviněného, podezřelého, odsouzeného, osoby, jíž bylo uloženo ochranné léčení, a osoby s omezenou svéprávností příslušný útvar vyžádá pro účely předcházení, vyhledávání nebo odhalování trestné činnosti anebo stíhání trestných činů nebo zajišťování bezpečnosti České republiky, veřejného pořádku nebo vnitřní bezpečnosti provedení všech identifikačních úkonů.*“ Dle výkladových ustanovení pokynu policejního prezidenta se obviněným myslí osoba obviněná z úmyslného trestného činu a podezřelým osoba, které bylo sděleno podezření ze spáchání trestného činu.

Zatímco ZoP umožňuje policejnímu orgánu provést identifikační úkony u jmenovaných osob, pokyn policejního prezidenta nařizuje provedení všech identifikačních úkonů vždy u obviněných a podezřelých z úmyslného trestného činu nehledě na jejich povahu a závažnost. Pokyn policejního prezidenta tak rozšiřuje podmínky pro identifikační úkony na úkor práv dotčených osob, pro které navíc není pokyn policejního prezidenta závazný.

Příslušníci policie se ocitají v situaci, kdy jsou vázáni širokým pokynem policejního prezidenta, ale i zákonem, který takto široké provádění identifikačních úkonů neumožňuje, a to s poukazem na ust. § 11 písm. c) ZoP. Podle tohoto ustanovení je policista a zaměstnanec policie povinen postupovat tak, aby *případný zásah do práv a svobod osob, vůči nimž směřuje úkon, nebo osob nezúčastněných nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného úkonem.*

K postupu podle pokynu policejního prezidenta se vyjádřil i Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 19.4.2018, č.j. 3 As 335/2017-33, a to následovně:

„...provádění identifikačních úkonů na základě výše uvedeného pokynu bez dalšího, považuje Nejvyšší správní soud za nezákonný zásah, neboť jde nad rámec (mimo meze) pravomoci, která byla žalovanému, jakožto správnímu orgánu, svěřena zákonem (srov. § 2 odst. 2 správního řádu a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Předmětný pokyn policejního prezidenta by tedy měl být uveden do souladu s výše citovaným ustanovením zákona o policii tak, aby jeho prováděním nedocházelo k porušování práv dotčených osob.“

Provádění všech identifikačních úkonů paušálně u všech obviněných z úmyslného trestného činu je však na první pohled v obecné rovině nepřiměřené a v konkrétních případech překračující nezbytnou míru zásahu do práv a svobody osoby, se kterou má být identifikační úkon proveden. Obvinění z trestných činů, jejichž páčání není již ze samotné povahy spojeno s výskytem na konkrétním místě, když na tomto místě tedy nemohou zanechat otisky prstů či svůj genetický materiál, jsou i přes to identifikačním úkonům bez odůvodnění vystavováni. Účelu identifikačních úkonů tak v případě takových osob ani nemůže být dosaženo, když ani při případné recidivě této osoby nedojde k zanechání takových stop, které by právě díky identifikačním úkonům vedly ke ztotožnění osoby pachatele. Je-li účelem postupu dle § 65 zákona o policii případná budoucí identifikace při recidivě pachatele trestných činů, pak je na místě posuzovat, zda existuje u konkrétního pachatele riziko, že v budoucnu bude trestnou činností opakovat a že právě zajištěné vzorky a informace mohou být v tomto směru využity. Protiargumentem ospravedlňujícím takový nepřiměřený postup může být poukaz na to, že identifikovaná osoba se může v budoucnu dopustit jiného trestného činu, v rámci kterého již otisky prstů či genetický materiál zanechá. Nicméně, zde je třeba si uvědomit, že osoba, která dosud nebyla trestána ani obviněna z trestného činu, také není systematicky identifikována. Proč by tedy měla být identifikována osoba, která sice byla obviněna z úmyslného trestného činu, ale ne takového, při kterém by vůbec mohla zanechala stopy umožňující její ztotožnění?

Přiměřenost a odůvodněnost postupu policie akcentuje i soudní judikatura. Nejvyšší správní soud uzavřel, že přiměřenost nelze dovozovat z toho, že není vyloučeno budoucí trestněprávně relevantní jednání identifikované osoby. *„Sama osoba pachatele, způsob páčání trestné činnosti, jeho trestní minulost a konkrétně zjištěné okolnosti musí podpořit závěr o tom, že opakování trestné činnosti naopak hrozí či je lze očekávat a uchování vzorků DNA či jiných osobních údajů je pro posouzení této hrozící trestné činnosti významné. Riziko opakování trestné činnosti či její eskalace totiž není vyloučeno nikdy, a to ani u pachatelů nedbalostní trestné činnosti. Kromě toho ne každý pachatel úmyslné trestné činnosti se dopustí recidivy, proč je třeba učinit zcela logický závěr, že v případě takového pachatele další zpracování osobních údajů zcela jistě nezbytné pro naplnění úkolů policie nebylo.“*[\[1\]](#)

Krajský soud v Ostravě – pobočka Olomouc se k přiměřenosti identifikačních úkonů vyjádřil následovně: *„Vzhledem k tomu, že smyslem odebrání osobních údajů dle § 65 odst. 1 zákona o policii je usnadnit budoucí vyšetřování jiné trestné činnosti, lze k tomuto zásahu do práv přistoupit pouze tehdy, jestliže okolnosti konkrétního případu vytváří předpoklad, že by se daná osoba mohla i v budoucnu dopouštět trestné činnosti, popř. předpoklad, že by se již dopustila jiné trestné činnosti dosud nevyšetřené a v budoucnu potenciálně vyšetřované. Provedení identifikačních úkonů tak může být shledáno souladné se zákonem o policii jen tehdy, pokud bylo jejich provedení nezbytné pro*

účely předcházení, vyhledávání nebo odhalování trestné činnosti anebo stíhání trestných činů nebo zajišťování bezpečnosti České republiky, veřejného pořádku nebo vnitřní bezpečnosti....„Jak již soud uvedl výše, nezbytnost provedení identifikačních úkonů ve smyslu nutnosti a opodstatněnosti je dána tehdy, pokud je pro zjištění spojitosti mezi konkrétní osobou a jednotlivým trestným činem nebo pro identifikaci budoucího pachatele zpracovávání osobních údajů nezbytné. Musí tak být odůvodněno, že se jedná o údaje nepostradatelné ve smyslu nemožnosti nebo snížení pravděpodobnosti splnění úkolu žalovaného, např. zjištěním či usvědčením pachatele konkrétního trestného činu, a to i do budoucna. Policejní orgány proto musí provést test přiměřenosti provedení identifikačních údajů v každém konkrétním případě, přičemž mají zohlednit především dosavadní trestnou činnosti dané osoby, či její absenci, typovou individuální závažnost trestné činnosti, pro kterou byla daná osoba předvolána k provedení identifikačních úkonů, osobu a osobnost pachatele. NSS současně již dovodil, že v rámci typicky hospodářských či jiných nenásilných trestných činů spáchaných do té doby netrestanými osobami bude obtížné přiměřenost provedení identifikačních údajů na základě uvedených kritérií dovodit“ (např. rozsudky NSS ze dne 18. 5. 2022, č. j. 5 As 254/2019-49 a 5 As 241/2019-46)“[\[2\]](#)

Z výše citované judikatury tedy vyplývá, že

- identifikační úkony musí být podloženy konkrétními okolnostmi, které naznačují riziko opakování trestné činnosti, její eskalace či účast na jiné, dosud nevyšetřené trestné činnosti
- nezbytnost identifikačních úkonů musí být odůvodněna jejich nepostradatelností pro zjištění spojitosti mezi osobou a trestným činem nebo pro identifikaci budoucího pachatele
- v případech hospodářských nebo nenásilných trestných činů spáchaných dosud netrestanými osobami bude obtížné dovodit přiměřenost identifikačních úkonů na základě uvedených kritérií.

Slepé následování pokynu policejního prezidenta bez provedení testu přiměřenosti tak vede v mnoha případech k nezákonným zásahům ze strany Policie České republiky.

Obrana

Podle ustálené judikatury platí, že „Ochrana práv jednotlivců před zásahy ze strany Policie České republiky, pokud při nich policie nevystupuje jako orgán činný v trestním řízení, je zaručena ve správním soudnictví. To platí i pro postupy Policie České republiky podle § 65 zákona č. [273/2008](#) Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.“

Postup policie při provádění identifikačních úkonů je tak možné napadnout žalobou podle ust. § 82 zákona č. [150/2002](#) Sb., správní řád soudní (dále jen „**SŘS**“). Aktivně legitimován k podání takové žaloby je ten, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen „**zásah**“) správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný. Z výše citovaných soudních rozhodnutí je patrné, že se správní soudy obdobnými žalobami v minulosti zabývaly a poskytly tak potencionálním žalobcům vodítka, jaké identifikační úkony považují za nezákonné a jaké za souladné se zákonem.

Žalobní návrh v takovém případě bude směřovat zejména na prohlášení nezákonnosti provedení identifikačních úkonů a nezákonnosti uchovávání získaných údajů, ale také na uložení povinnosti nezákonně obstarané a uchovávané vzorky zničit a údaje vymazat z databáze, a to podle ust. § 87 odst. 2 SŘS. Přesně v těchto intencích zněl výrok rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočka Olomouc ze dne 20. 2. 2024, č. j. 65 A 91/2023-61:

- I. *Určuje se, že zásah žalovaného spočívající v provedení identifikačních úkonů podle § 65 odst. 1 písm. a) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v řízení vedeném žalovaným pod sp. zn. X, a to sejmutí daktyloskopických otisků, pořízení fotografií a popisu žalobce dne 5. 10. 2023, za účelem zařazení a uchování osobních údajů žalobce v databázích Policie České republiky, byl nezákonný.*
- II. *Určuje se, že zásah žalovaného spočívající v uchování daktyloskopických otisků, fotografií a popisu žalobce v policejních databázích Policie České republiky, je nezákonný.*
- III. *Soud přikazuje žalovanému zlikvidovat veškeré vzorky a osobní údaje získané v souvislosti s provedením identifikačních úkonů podle § 65 odst. 1 písm. a) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, dne 5. 10. 2023, v rámci trestního řízení vedeného žalovaným pod sp. zn. X, a to do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku.*

Nicméně obrana proti nezákonnému zásahu formou správní žaloby je řešením poměrně časově náročným v kontextu toho, že s výzvou k účasti na identifikačních úkonech je obviněný konfrontován například ihned po skončení svého výslechu. Pakliže by obviněný výzvu neuposlechl a chtěl identifikačním úkonům vzdorovat, je policie v souladu s ust. § 65 odst. 2 ZoP odpor takového obviněného překonat a úkon provést. Policie je současně oprávněna podle ust. § 65 odst. 3 ZoP osobu k provedení úkonu předvést. Časová tíseň a nemožnost neprodlené obrany tak vede k tomu, že identifikační úkony budou provedeny a identifikovaný se bude nucen domáhat právní ochrany až ze zpožděním, před správními soudy, ledaže by konkrétní příslušník policie sám, v souladu se závěry soudní judikatury došel k závěru, že provedení identifikačního není přiměřeným zásahem do práv této osoby. Příslušník policie by se však v takovém případě protivil pokynu policejního prezidenta, což pro něj může mít na rozdíl oproti provedení nezákonného zásahu negativní následky. Tento stav je však do budoucna neudržitelný. Pokyn policejního prezidenta by tak měl naznat změnu v kontextu soudní judikatury, která policejního prezidenta sama k revizi pokynu vyzývá - „*Předmětný pokyn policejního prezidenta by tedy měl být uveden do souladu s výše citovaným ustanovením zákona o policii tak, aby jeho prováděním nedocházelo k porušování práv dotčených osob*“[\[3\]](#).

Závěr

Na závěr lze konstatovat, že současná praxe Policie České republiky při provádění identifikačních úkonů, zejména na základě pokynu policejního prezidenta č. 275/2016, představuje problematickou oblast, která vyžaduje přezkoumání a úpravu. Jak bylo uvedeno, pokyn policejního prezidenta rozšiřuje pravomoci policie nad rámec zákonných ustanovení, čímž může docházet k nepřiměřeným zásahům do práv obviněných osob. Soudní judikatura zdůrazňuje nutnost testu přiměřenosti a odůvodněnosti v každém jednotlivém případě, aby byla respektována práva a svobody osob.

Policie je povinna postupovat tak, aby jakýkoli zásah do práv jednotlivců nepřekročil míru nezbytnou k dosažení sledovaného účelu. Závěry soudů jasně ukazují, že paušální provádění identifikačních úkonů bez ohledu na konkrétní okolnosti je v rozporu se zákonem.

JUDr. David Řezníček, LL.M., Ph.D.,
advokát

Mgr. Jakub Souhrada

REZNICEK & CO.

[Řezníček & Co. s.r.o., advokátní kancelář](#)

Krajinská 281/44
370 01 České Budějovice

Tel.: +420 386 323 247

e-mail: reznicek@reznicek.com

[1] [Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2020, č. j. 2 As 164/2019-30\)](#)

[2] [Rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočka Olomouc ze dne 20. 2. 2024, č. j. 65 A 91/2023-61](#)

[3] [Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 4. 2018, č. j. 3 As 335/2017-33](#)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námítky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu](#)

konfiskační směrnice

- Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?
- Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení